

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Nc/1/2017
Identifikačné číslo spisu: 1508205935
Dátum vydania rozhodnutia: 15.02.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Mária Trubanová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:1508205935.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu E. Z., bývajúceho v T., S. XX, zast. Mgr. Simonou Dobiašovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Šoltésovej 18, proti žalovaným 1/ JUDr. D. I., bývajúcemu v T., F. 6, 2/ H. P. I., bývajúcej v T., F. 6, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 15C/39/08 a na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 6Co/37/2012, o vylúčení sudcu Krajského súdu v Bratislave z prejednávania a rozhodovania v konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 6Co/37/2012, takto

rozhodol:

Sudca Krajského súdu v Bratislave JUDr. Martin Murgaš nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 6 Co/37/2012 (vec Okresného súdu Bratislava V vedená pod sp. zn. 15C 39/2008).

Odôvodnenie

V konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) pod sp. zn. 6Co/37/2012 žalobca písomným podaním z 08. februára 2017, doručeným krajskému súdu 8. februára 2017 (č. 1. 460 spisu), uplatnil námietku zaujatosti voči sudcovi tamojšieho súdu JUDr. Martinovi Murgašovi a to z dôvodu, že na základe čestného prehlásenia Tomáša Matoviča sa dozvedel, že súčasný vlastník sporného bytu JUDr. Juraj Almáši sa osobne pozná so sudcom Martinom Murgašom, s ktorým sa spoločne stretávali v pracovnom i súkromnom živote počas celého odvolacieho konania v danej veci, keď Tomáš Matovič bol osobne prítomný na ich spoločnom stretnutí v Hoteli 21 na Nerudovej ul. v Bratislave. Žalovaný Imrich Butko a JUDr. Juraj Almáši sú v blízkom priateľskom vzťahu a sú spoločne obvinení v trestnej veci. Žalobca tiež namietal postup predsedu senátu JUDr. Martina Murgaša, ktorý na pojednávaní dňa 08. februára 2017 povolil prednes osobe bez pomeru k účastníkom konania, k veci samej ani jeho právnym zástupcom a nebola predvolaná ako svedok, jednalo sa o osobu Mgr. Tomáša Panišáka, s ktorým predseda senátu jednal ako právnym zástupcom oprávneným zastupovať žalovaného na základe jeho tvrdenia, preto možno mať odôvodnené pochybnosti o nezaujatosti predsedu senátu a dôvodné podozrenie, že jeho postup nie je objektívny. Poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. januára 2011, sp. zn. 1 Ndz/1/2011 a z 30. júna 2010 sp. zn. 2 Nc 17/2010 akcentujúc, že čo i len náznaky takých skutočností vyskytujúcich sa u sudcu zakladajú oprávnený

dôvod na obavu o nestrannosť, pre ktorý by mal byť sudca z konania vylúčený, keď nie je možné sa uspokojiť so subjektívnym hodnotením sudcu, ale rozhodujúce je aj objektívne hľadisko (nestrannosť sudcu v očiach strán a verejnosti). Tvrdil, že uvedené skutočnosti vzbudzujú podozrenie o neobjektívnosti a zaujatosti zákonného sudcu JUDr. Martina Murgaša voči osobe žalobcu. Uviedol, že o námietke zaujatosti sa dozvedel 2. februára 2017 a 8. februára 2017. V prílohe predložil čestné prehlásenie Tomáša Matoviča a upovedomenie o začatí trestného stíhania.

Sudca Krajského súdu v Bratislave JUDr. Martin Murgaš sa k vznesenej námietke zaujatosti vyjadril tak, že vo veci sa necíti byť zaujatý, nemá žiadny vzťah k účastníkom konania a ani k ich zástupcom. Nepoprel, že pozná JUDr. Juraja Almášiho, pretože ide o bývalého sudcu Okresného súdu Bratislava II, kde pôsobil do roku 1992. Nikdy sa s ním nestretol v Hoteli 21 na Nerudovej ul. v Bratislave, o ktorom ani nemal vedomosť, že existuje. Ide o zjavnú lož Tomáša Matoviča, ktorého ani nepozná. Odmietol tvrdenie, že koná v prospech JUDr. Juraja Almášiho, čo považuje za nezmysel aj z dôvodu, že JUDr. Juraj Almáši sa stal žalovaným vo veci až dňa 8. februára 2017, kedy odvolací súd pripustil zmenu žalovanej strany. K vyjadreniu Mgr. Tomáša Panišáka na pojednávaní 8. februára 2017 uviedol, že s ním nekonal ako so stranou sporu, zaprotokoloval iba jeho oznámenie dôvodu neprítomnosti JUDr. Juraja Almášiho a jeho manželky a následne Mgr. Panišák opustil pojednávaciu miestnosť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd nadriadený Krajskému súdu v Bratislave (§ 54 ods. 1 Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Z.z., ďalej len „CSP“) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudcu krajského súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu.

V zmysle § 49 ods. 1 CSP sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

V zmysle § 49 ods. 3 CSP dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti.

Účelom citovaného ustanovenia § 49 ods. 1 CSP je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu, k nezaujatému prístupu k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to: a/ k sporu, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní.

Zákonné ustanovenie § 49 ods. 1 CSP predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanom spore alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní, ktorý by pri všetkej mozgnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Zákonné ustanovenie § 49 ods. 3 CSP výslovne vylučuje, aby dôvodom na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu boli okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanom spore. Postupom sa rozumejú procesné úkony sudcu vrátane rozhodnutí, a to aj vo veci samej. V postupe sudcu pri prejednávaní konkrétneho sporu sa prejavuje samotný výkon súdnictva, preto tieto okolnosti nemôžu byť samy osebe dôvodom zaujatosti sudcu.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zaručuje aj právo na to, aby právna vec strany sporu nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v

d'alšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmanení hroziaceho rizika, že by v spore mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

10. Nestrannosť sa spravidla chápe ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadržania určitej procesnej strane). Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadržal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie

všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP). Obsahom práva na prerokovanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie sporu nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

11. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu alebo presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, či subjektu (spravidla strany sporu) uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k stranám sporu, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je

to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky a EŠLP možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k sporu, stranám sporu alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

O nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám. Pri výkone súdnictva má zachovať vecný prístup za každých okolností. Svojim správaním má dbať na to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. Musí mať dostatok schopností ovládať svoje konanie aj sféru svojich vnútorných pocitov. Súčasťou vecného prístupu sudcu k prejednávanému sporu a k stranám sporu je napr. aj schopnosť sudcu vyrovnávať sa vnútorne s prípadnými námietkami strán v priebehu i mimo konania, ako aj s eventuálnou kritikou jeho konania, ktorá môže mať rozmanitú podobu (porovnaj R 47/1998). Pokiaľ by sudca (mimo iného) takúto schopnosť nemal, spochybňovalo by to jeho spôsobilosť vykonávať funkciu sudcu. Treba pripomenúť, že nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho naplnenia (poskytovania) spravodlivosti.

15. Vyššie uvedené, podľa najvyššieho súdu možno zhrnúť, že na vylúčenie sudcu (sudcov) nemôžu stačiť pocity (subjektívne hľadisko) účastníkov, samotného zákonného sudcu (sudcov) a ani pocity námietku posudzujúcich sudcov nadriadeného súdu; názor na to, či u namietaného sudcu (sudcov) je daný dôvod vylúčenia, musí byť vždy jasne postavený na dôvode založenom na zákonných možnostiach, z ktorého vyplývajú pochybnosti o nezaujatosti namietaného sudcu (sudcov). Opačné riešenie chápané

ako dostatočný dôvod pre vylúčenie sudcu (sudcov) len samotné skutočnosti vyjadrujúce subjektívne hľadisko by o. i. nepochybne popieralo záver, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Nie je síce treba na vylúčenie sudcu, aby bola preukázaná jeho zaujatosť, to však neznamená, že pre jeho vylúčenie postačia akékoľvek subjektívne pochybnosti o nezaujatosti. K takým pochybnostiam - ako už bolo vysvetlené - musí byť objektívny dôvod, ktorý je daný iba vtedy, ak sa zistí dostatočne intenzívny vzťah sudcu k predmetnej veci, k účastníkom alebo ich zástupcom a charakter tohto vzťahu reálne (z objektívneho hľadiska) spochybňuje schopnosť sudcu nestranne a nezávisle o veci rozhodnúť.

V danom prípade je námietka zaujatosti sudcu Krajského súdu v Bratislave odôvodňovaná tým, že namietaný sudca sa osobne pozná s JUDr. Jurajom Almašim, ktorý je v blízkom priateľskom vzťahu so žalovaným Imrichom Butkom. Námietka tiež smerovala voči postupu namietaného sudcu na pojednávaní dňa 08. februára 2017.

Vychádzajúc z uvedených zásad najvyšší súd dospel k záveru, že nemožno prisvedčiť dôvodom námietky zaujatosti uplatnenej žalobcom voči sudcovi Krajského súdu v Bratislave JUDr. Martinovi Murgašovi. Z obsahu spisu totiž nevyplýva, že by tento sudca javil známky zaujatosti voči žalobcovi, a to z hľadiska ako subjektívnej nestrannosti, tak ani z hľadiska objektívneho aspektu nestrannosti sudcu. Samotný subjektívny názor žalobcu, že u namietaného sudcu sú dané okolnosti vylučujúce ho z prejednávania a rozhodovania sporu, nemôže bez ďalšieho zakladať dôvod pre legitímne obavy z jeho nestranného a nezaujatého rozhodovania. Obava (pocit) z nestrannosti, nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne.

Tiež samotná skutočnosť, že sudca sa pozná s iným sudcom, bývalým kolegom bez ďalšieho nezakladá dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania sporu. Najvyšší súd už opakovane vyslovil názor, že vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak kvalitatívne znaky ich vzťahov neprekročia hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o nezaujatosti sudcu. Až v prípade, že by vzájomný vzťah sudcov prerástol cez rýdzo

profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, išlo by o dôvod vylučujúci sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu (viď napríklad rozhodnutia sp.zn. 1 Nc 40/2014, 2 Nc 8/2015, 3 Nc 4/2016, 4 Nc 6/2015, 5 Nc 1/2015, 7 Nc 53/2013, 8 Nc 39/2014).

Aj ústavný súd zastáva názor, podľa ktorého (len) kolegiálne vzťahy medzi sudcami nemôžu byť dôvodom na spochybnenie ich nestrannosti a na ich vylúčenie z prerokovania sporu (viď napríklad IV. ÚS 345/09, IV. ÚS 124/2010, I. ÚS 352/2010).

Napokon ani postup namietaného sudcu na pojednávaní dňa 08. februára 2017 nezakladá dôvod jeho vylúčenia vzhľadom na výslovnú zákonnú dikciu v zmysle § 49 ods. 3 CSP.

Vychádzajúc z vyjadrenia namietaného sudcu, z ktorého vyplýva, že sa necíti zaujatý, nemá žiaden vzťah k účastníkom konania a ani k ich zástupcom, keď ani ďalší obsah spisu z objektívneho hľadiska nezakladá žiadne pochybnosti o nezaujatosti týchto sudcov, Najvyšší súd nezistil žiaden relevantný dôvod v zmysle § 49 ods. 1 CSP, ktorý by ho vylučoval z prejednávania a rozhodovania tejto veci. V tejto súvislosti nadriadený súd zároveň pripomína, že sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia; rozhoduje nestranne, spravodlivo, bez zbytočných prietahov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom (porovnaj § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z.z.). Nezávislosť sudcu treba o. i. vidieť aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého

súdneho systému aj konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí).

Keďže nebol zistený žiaden dôvod, z ktorého by vyplynulo, že možno pochybovať o nezaujatosti sudcu Krajského súdu v Bratislave JUDr. Martina Murgaša v tomto konaní (§ 49 ods. 1 CSP), najvyšší súd rozhodol, že tohto sudcu nevylúčil z prejednávania a rozhodovania v tomto konaní.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.